

SH

28.11.2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta (VN/27112/2023)

Suomen Lääkäriliitto lausuu otsikon mukaisesta asetusluonnoksesta, joka on maamme terveystalouden kehittämisen kannalta merkittävä.

Esitetyllä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen painoalueista ja tavoitteista vuosille 2024-2027 sekä tutkimusrahoituksen jakamisen muista perusteista ja menettelystä sekä yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen arviointiryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä.

Luonnostekstin mukaan yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen tavoitteena vuosina 2024–2027 olisi: 1) edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia terveydenhuollon palvelujärjestelmässä tehtävän korkeatasoisen ja vaikuttavan terveyden tutkimuksen kautta; 2) edistää terveydenhuollon vaikuttavuutta sekä laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta sen osana; 3) tukea kliinisen tutkijan urapolkua; 4) tuottaa uutta tietoa sekä huolehtia sen levittämisestä ja hyödyntämisestä terveydenhuollossa ja muualla yhteiskunnassa.

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen painoalueet vuosina 2024–2027 puolestaan olisivat: 1) kliininen ja translationaalinen tutkimus; 2) tulevaisuuden dataintensiivisten tutkimusmenetelmien saaminen terveydenhuollon käyttöön; 3) terveydenhuollon vaikuttavuuden, sekä sen osana laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden, tutkimus; 4) terveys- ja hyvinvointieroja kaventava palvelujärjestelmän kehittämistä tukeva tutkimus.

Saatteessa ja perustelumuiotiossa todetaan, että merkittävämpänä muutoksena edellisellä nelivuotiskaudella olleisiin tavoitteisiin ja painoalueisiin olisi, että vuosille 2024-2027 lisättäisiin tavoitteisiin terveydenhuollon vaikuttavuuden, sekä laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden sen osana, edistäminen, ja painoalueisiin lisättäisiin niin ikään terveydenhuollon vaikuttavuuden ja sen osana myös laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden tutkimus. Myös valtakunnallisen terveyden tutkimuksen arviointiryhmän kokoonpanon osalta palvelujärjestelmää koskevaa edustusta muutettaisiin.

Lausuntopyynnön kohdat 1.-8.

Suomen Lääkäriliitto pitää esitettyjä tavoitteita ja painoalueita tärkeinä ja perusteltuina, mukaan lukien uutena aihealueena esitetty terveydenhuollon vaikuttavuuden ja sen osana laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden tutkimus. Myös muut esitetyt, teknisluonteisemmat

muutokset ovat kannatettavia, samoin entisessä muodossaan pidetyt asetuksen tekstiosiot. Esitettyjä vaikutusarvioita voidaan pitää hyvin riittävinä tämän asetuksen taustaksi.

Lausuntopyynnön kohta 9. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta

Samalla Lääkäriliitto toteaa, että yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksen (ns. VTR-rahoitus) taso on romahtanut runsaassa 20 vuodessa noin kolmannekseen vuosituhannen vaihteen tasosta. Aiemmin kliinisen tutkimuksen kustannuksia on myös rahoitettu näkymättömästi kuntien terveydenhuollon rahoituksen kautta, toisin kuin nykyisessä valtion rahoittamassa hyvinvointialuemallissa. VTR-rahoituksen tasoa tulee korottaa vuosittain pitkälle tulevaisuuteen, mikä osaltaan tukee maamme tavoitetta nostaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenoja (TKI) neljään prosenttiin BKT:n arvoon suhteutettuna vuoteen 2030 mennessä. VTR-rahoitus on keskeinen instrumentti, jolla tuetaan kliinistä tutkimusta ja sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmämme kehittämistä.

Samaan asiaan kiinnitti huomiota myös Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta lausunnossaan (StVL 2/2023 vp, 9.11.2023) koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 sekä valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024–2027. Valiokunta totesi lausunnossaan mm. seuraavaa:

Tutkimus- ja koulutusrahoitus

Hallitus esittää valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain tavoitteiden mukaisesti, että valtion talousarvion mukainen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus (T&K -rahoitus) on v. 2024 yhteensä 2,6 mrd. euroa. Tämä tarkoittaa n. 280 milj. euron kasvua verrattuna vuodelle 2023 budjetoituun kokonaissummaan. Hallitus esittää tästä tutkimusrahoituksen lisäyksestä sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusrahoitukseen 5 milj. euron tasokorotusta, joka kohdistuu terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen. Valtion korvaus terveydenhuollon ja sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen on lisäyksen jälkeen yhteensä 35 milj. euroa.

./.

Valiokunta pitää tutkimusrahoituksen 5 milj. euron lisäystä sinänsä myönteisenä, mutta suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon sektorin kokonaisuuteen varsin vähäisenä erityisesti huomioiden rahoituksen lähtökohtainen niukkuus. Valiokunta toistaa aiemman huolensa valtion tutkimus- ja koulutuskorvausten rahoituksen alhaisesta tasosta (mm. StVL 13/2022 vp, s. 6; StVL 16/2021 vp, s. 9; StVL 6/2020 vp, s. 5;

StVL 3/2018 vp, s. 3–4; StVL 9/2017 vp, s. 4–5; StVL 7/2016 vp, s. 5). Sekä tutkimuksen että koulutuksen valtion rahoitusta on jo pidemmällä aikavälillä vähennetty merkittävästi. Valiokunta korostaa tutkimukseen sekä koulutukseen kohdennetun rahoituksen keskeistä asemaa palvelujen sisällöllisessä ja laadullisessa kehittämisessä. Kunnat ovat verotusoikeutensa turvin valtion ohella rahoittaneet myös sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusta ja koulutusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä siirryttäessä hyvinvointialueiden pääasialliseen valtion rahoitukseen tulee tutkimukseen ja koulutukseen käytettävän rahoituksen osuutta seurata erikseen ja arvioida sen riittävyttä myös suhteessa palvelujen rahoituksen riittävyteen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen ja koulutuksen rahoitus turvataan jatkossa valtion toimesta pitkäjänteisesti samalla turvaten tarpeen mukaisten palvelujen saatavuus.

Lääkäriliitto yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ilmaisemaan huoleen ja esittää yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksen vahvaa ja pitkäjänteistä kasvattamista.

Kunnioittavasti

Niina Koivuviita
Puheenjohtaja

Heikki Pärnänen
Toimialajohtaja